

Statens vegvesen

Vedlegg 1 – Høringsnotat

Endring av forskrift om bruk av bilbelte – legeerklæring om unntak fra påbudet om bruk av bilbelte

Høring om forslag til endring i:

- *forskrift 21. september 1979 nr. 7 om bruk av personlig verneutstyr under kjøring med motorvogn*

Sveis nr. 2015/063346

Vegdirektoratet
Trafikant- og kjøretøyavdelingen
7. september 2015

Vegdirektoratet foreslår endring i forskrift om bruk av personlig verneutstyr under kjøring med motorvogn 21. september 1979 nr. 7 (heretter forskrift om bruk av bilbelte) slik at alle legeerklæringer utstedt i Norge er utformet i samsvar med kravene i direktiv 91/671/EØF som endret 2003/20/EF (heretter direktiv 91/671/EØF eller direktivet).

1. Bakgrunn

I Norge har det i flere år vært forskjellig praksis for utforming av legeerklæring om unntak fra påbudet om bruk av bilbelte, avhengig av om legeerklæringen skal gjelde i Norge eller i EØS/EU land. Ordningen med to ulike krav til legeerklæringer er imidlertid ikke i samsvar med direktiv 91/671/EØF. Vegdirektoratet sender derfor på høring forslag om endring i forskrift om bilbelte for å sikre at alle legeerklæringer utstedt i Norge er utformet i samsvar med kravene i direktivet.

2. Trafikksikkerhet

Regjeringen har som hovedmål at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller hardt skadde i transportsektoren. Dette er også presisert i Høyre og Fremskrittspartiets regjeringsplattform. Nullvisjonen innebærer at transportsystemet, transportmidlene og regelverket skal utformes slik at det fremmer trafikksikker adferd hos trafikantene, og i størst mulig grad bidra til at menneskelige feilhandlinger ikke fører til alvorlige skader.

Hovedregelen etter forskrift om bruk av bilbelte er at alle skal benytte bilbelte der det er montert. Begrunnelsen for dette er at bilbelte er det enkleste og mest effektive virkemiddelet for å redusere antall skadde og drepte i trafikken. Bruk av bilbelte reduserer sannsynligheten for å bli drept med 40-50 % for fører og forsetepassasjerer. Trolig ville 40 færre bli drept i trafikken hvert år hvis alle brukte bilbelte - alltid¹.

3. Gjeldende regelverk og praksis

3.1. Direktiv 91/671/EØF

Direktiv 91/671/EØF pålegger EØS-statene å ha regler som krever bruk av bilbelte der det er montert. Direktivets artikkel 5 regulerer adgangen til å gi unntak fra kravet om bruk av bilbelte.

Artikkel 5 uttaler at: *Any medical certificate issued by the competent authorities in one Member State shall also be valid in any other Member State; the medical certificate must indicate its period of validity and be shown to all authorized persons upon request in accordance with the relevant provisions in force in each Member State. It must bear the following symbol:*

Direktivet tillater at man i medlemsstatene har regler som muliggjør fritak fra reglene om bilbelte dersom det foreligger alvorlige medisinske grunner for et slikt unntak. Direktivet sier

---

¹ Statens havarikommisjons undersøkelse mars 2012.

videre at legeattest som gir fritak av medisinske grunner som er utstedt i en medlemsstat, gir fritak i alle medlemsstater.

3.2. Gjeldende regel i Norge

Forskrift om bruk av bilbelte § 1 bestemmer når det er krav om bruk av bilbelte. Hovedregelen er som sagt at alle skal benytte bilbelte der det er montert.

Bestemmelsens femte ledd angir unntakene fra krav om bruk. § 1 femte ledd bokstav e) uttaler at kravet til bruk av bilbelte ikke gjelder *«når vedkommende har med legeerklæring som fritar fra å bruke bilbelte»*. Sjette ledd i samme paragraf uttaler at *«legeerklæring som nevnt i femte ledd bokstav e har gyldighet i EØS-området dersom den er utformet i samsvar med artikkel 5 i direktiv 91/671/EØF.»*

Det kreves ikke dispensasjon for å være fritatt fra kravet om bruk av bilbelte av helsemessige grunner. Det er tilstrekkelig at det foreligger en legeerklæring.

3.3. Rundskriv N-5/2002

Samferdselsdepartementets rundskriv N-5/2002 omhandler adgangen til å unnlate bruk av bilbelte av medisinske grunner. Det vises til at det tidligere har blitt vurdert om det skal innføres generelle medisinske fritaksgrunner, men at dette ikke vil være aktuelt. Av hensyn til bilbeltets nytte for å redusere antallet dødsfall og alvorlige skader oppfordrer helsemyndighetene norske leger til å være *«meget tilbakeholdne»* med å utstede attest for fritak fra påbudet om bruk av bilbelte. Om det skal gis unntak, vil derfor bero på en individuell vurdering foretatt av lege.

Rundskrivet viser til at en legeerklæring skal, for å kunne godtas i hele EØS-området, være utformet i samsvar med artikkel 5 i direktivet. Når det gjelder legeerklæringer kun for bruk i Norge, trenger denne ikke å være utformet i overensstemmelse med kravene i direktivet.

3.4. Helsedirektoratets veiledning

Vurdering av fritak fra kravet om bruk av bilbelte av medisinske grunner er omtalt i Helsedirektoratets veiledning IS-2070 om retningslinjer for fylkesmennene ved behandling av førerkortsaker. Veiledningen understreker at det ikke finnes helsetilstander som generelt medfører at bilbelte ikke bør brukes og at legen skal være tilbakeholden med å gi slikt fritak.

Veiledningen krever at attesten skal oppgi gyldighetstid. En attest hvor det ikke fremgår hvor lang tid den gjelder, vil være ugyldig. Det vises også til at beltefritak ikke skal gis for mer enn to år av gangen. Begrunnelsen for dette er at ettersom det ikke finnes medisinske tilstander som generelt medfører at bilbelte ikke kan brukes, skal det ikke gis en attest uten gyldighetstid. Kortvarige, forbigående tilstander skal bare gi fritak så lenge lidelsen tilsier det. For mer «varige» tilstander, spesielt av psykisk art, bør aversjon mot bilbelte behandles aktivt. Da vil to år være tilstrekkelig tid i de aller fleste tilfellene. Det vil også være mulig for legen å skrive ut en ny attest hvis lidelsen fortsatt tilsier fritak.

4. Praksis i Norge vedrørende legeerklæring om unntak fra bruk av bilbelte

I Norge har det i flere år vært praksis med to forskjellige legeerklæringer med ulike krav til utforming og bruksområdet. Ved bruk av legeerklæring kun for bruk i Norge, har det ikke vært nærmere krav til utforming og det har heller ikke vært krav til gyldighetsperiode. Legeerklæring for bruk i hele EØS/EU-området skal inneholde det spesielle symbolet som er

nevnt i artikkel 5 i direktivet, og være påført pasientens navn, fødselsdato, adresse og underskrift samt være påført gyldighetstid.

Vegdirektoratet anser at denne praksisen er i strid med kravene i direktivet. Direktivet uttaler at: «*Any medical certificate issued by the competent authorities in one Member State shall also be valid in any other Member State*». Dette vil si at alle legeerklæringer utstedt i Norge også skal være gyldig i alle andre medlemsstater. En legeerklæring som ikke oppfyller vilkårene i direktivet er ikke gyldig i andre medlemsstater. Vi har derfor ikke myndighet til å utstede slike «norske legeerklæringer».

5. Ny norsk regel

Praksisen i Norge med to ulike legeerklæringer viser at ordlyden i forskrift om bilbelte er uklar. Det er derfor nødvendig å endre denne for å sikre at våre nasjonale regler er klare og entydige slik at vår praksis er i overensstemmelse med direktivet.

Vegdirektoratet ønsker også, i samsvar med Helsedirektoratets veiledning, å ta inn i forskriftsteksten et krav om gyldighetstid på maksimalt to år. Direktivet krever kun at det er oppgitt en gyldighetstid, mens vi ønsker å begrense den til maksimalt to år. Vi viser i så måte til begrunnelsene fra Helsedirektoratet i punkt 3.4. Vegdirektoratets mål er at ingen skal bli drept eller hardt skadet i trafikken. Vi vet at bilbelte er et av de viktigste virkemiddele for å oppnå dette, og ønsker derfor å begrense muligheten til unnlatt bruk av bilbelte. En to års frist, med mulighet for ny legeerklæring ved utgangen av fristen, vil føre til at pasientens behov og tilstand blir vurdert oftere. Dette gjør at kun de med et reelt behov for legeerklæring får det. Dette vil igjen føre til at flere bruker bilbelte.

Hovedformålet med EØS-avtalen er å sikre et ensartet europeisk økonomisk samarbeidsområde. Den foreslåtte regelen innebærer at legeerklæringer utstedt i Norge krever mer enn direktivet krever. I Sverige skal leger krysse av for om legeerklæringen gjelder inntil videre (open-ended period of time) eller for en viss tid (for a period of). I Danmark skal legeerklæringen angi gyldighetsperiode, uten at det er gitt nærmere begrensninger for lengste tid.

Direktivet er imidlertid gitt med henvisning til EØS-avtalens artikkel 75 som er gitt av hensyn til miljøet. Regelen skal bidra til vern av menneskets helse. Artikkel 75 uttaler at “*The protective measures referred to in Article 74 shall not prevent any Contracting Party from maintaining or introducing more stringent protective measures compatible with this Agreement*”. Artikkelen 75 tillater at en avtalepart innfører strengere vernetiltak som er forenlig med denne avtale. Vegdirektoratet anser derfor at EØS-avtalen åpner for at Norge kan sette en slik frist på to år, fordi dette er med på å bidra til vern av menneskets helse.

Legeerklæringer utstedt i annet EØS/EU-land med gyldighetstid over to år vil oppfylle kravene i direktivet og må derfor fremdeles godkjennes i Norge.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det finnes i dag ikke noe register som viser hvem som er innehavere av legeerklæringer som fritar fra bruk av bilbelte, eller hvor mange slike legeerklæringer som finnes. Det bør derfor gjennomføres en overgangsperiode for å sikre at informasjonen om nye regler kommer ut til innehavere av slike legeerklæringer, og at disse får muligheten til å skaffe seg en legeerklæring som oppfyller kravene i direktivet. Vegdirektoratet viser til at gyldighetstiden på nye legeerklæringer vil være inntil to år. Vi anser derfor at en overgangsperiode på to år vil

gi brukerne god tid til å bli vurdert for en ny legeerklæring om unntak fra reglene om bruk av bilbelte.

Helsedirektoratet har utarbeidet et skjema som kan benyttes ved legeerklæring for unntak av bruk av bilbelte, se vedlegg 4. Dette skjemaet inneholder de opplysningene direktivet krever, med et felt hvor gyldighetstid skal fylles inn.

Politiet, Utekontrollen, leger og helsepersonell må få informasjon og innføring i de nye reglene. Dette kan gjøres ved at Vegdirektoratet og Helsedirektoratet sender brev til sine brukere og til politiet. Rundskriv og instruksjoner som omhandler legeerklæring om unntak fra påbudet om bruk av bilbelte må også endres.

7. Oppsummering og forslag til forskriftsendringer

Vegdirektoratet foreslår å endre regelen i forskrift om bruk av bilbelte slik at alle legeerklæringer utstedt i Norge oppfyller kravene i artikkel 5 i direktiv 91/671/EØF. Legeerklæringer skal inneholde det spesielle symbolet nevnt i artikkel 5 i direktivet, være påført pasientens navn, fødselsdato, adresse og underskrift samt være påført gyldighetstid på inntil to år.